

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetsi díjak:	A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjajukért kapják.	A lap szellemi részét illető cikkeket a szer- kesztőnek, az előfizetési pénzek a pénz- tári — az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatalnak küldendők.
Egész évre — — — — — 4 frt	—	
Félévre — — — — — 2 „	Kéziratokat nem adunk vissza.	
Negyedévre — — — — — 1 „		

Az „erdélyi püspök.“

(Vége.)

Dicsőségesen uralkodó királyunk is b. e. Fogarassy Mihály és Lőnhart Ferenc nagynevű püspökeink kinevezésében ezen kifejezéssel él: „... *ad episcopatum Transsylvaniaensem*...“ — „*az erdélyi egyházmegye püspökévé.*“ S midőn 1887-ik év szeptember 23-án Kolozsvárt felséges urunknak b. e. Lőnhart Ferenc püspökünk a saját és az erdélyi katolikusok hódolatát bemutatta, folyton ezen kifejezést használta: „*az erdélyi püspöki megye.*“ S felséges urunk s az ugyanakkor kíséretében levő *Tisza Kálmán* miniszterelnök is — nagyon is megértette, hogy miféle testület állott előtte s nem tévesztette össze senkivel; helyesnek találta a címezést, nem kifogásolta, nem utasította rendre, hanem válaszolt kegyelmesen, királyilag. Pedig — ne feledjük — kíséretében volt *Tisza Kálmán*!

Azt hiszem, hogy az eddig felsorolt adatok kétségtelenné teszik, hogy püspökünknek jogos címe az „*erdélyi püspök*“ címezés s hogy ez rajta kívül mást senkit sem illet meg. S ezen cím mellé nem kell a *róm. kath.* jelző; mert az nemcsak felesleges, de sérelmes. Felesleges, mert a történelmi jog szerint püspökünk *erdélyi püspök*, — sérelmes reánk nézve, mert arra a hibás feltevésre szolgálhatna okot és aztán számba vehető érvet is, mintha más „*erdélyi püspök*“ is volna, nemcsak a miénk: a római katolikus. Pedig ilyen nincs a miénken kívül más, sem az ország törvényeiben, sem annak történelmében. Igaz ugyan, hogy Erdélyben van több püspök, mint p. o. a gyulafehérvári — fogarasi gör. kath. metropolita, a szamosújvári püspök, de „*erdélyi püspök*“ csak egyetlenegy van, a miénk; a mint egy volt abban az időben is, a mikor a mai Erdély felett három római szertartású katolikus püspök osztozott; *erdélyi püspök* volt a neve akkor is, a mikor a tulajdonképeni Erdélyből kevesebb híve és területe volt, mint a másik kettőnek t. i. a milkovainak és esztergominak egyen-egyenként. *Erdélyi püspöknek* hívták és címezték állandóan s így is fogják hívni, míg a jog iránti érzék ki nem vesz.

A szebeni „*Tageblatt*“ azonban azt írja, hogy

az „*erdélyi püspök*“ címezés „*eine Leugnung nicht nur der Gleichberechtigung der anderen Kirchen, sondern geradezu ihrer Daseinberechtigung.*“ Nem akarok a zöld szászok lapjával dogmatikai vitába bocsátkozni, mert erre nekem kedvem, neki meg érzéke nincs; de azt megmondhatom mégis, hogy csak egy egyház van, mert Krisztus Urunk egyetlen egyet alapított s hogy ez az egyház az ősi, a róm. kath. egyház. Luther ugyan csinált egy felekezetet, de ez nem egyház, hiszen az erdélyi szászok magukat hivatalosan is A. B. vagy A. C.-hez tartozóknak írják: Augsburger Bekenntnisz vagy Augsburger Confession. De ez nem *Kirche*, csupán hitvallás, a mit Luther készített s később Augsburgnak elfogadtak. Aztán az *erdélyi püspök* címe hogyan tagadná a lutheranizmus vagy kálvinizmus létjogosultságát?!

Epésebben ír az „*Erdélyi Protestáns Lap.*“ „Értjük „*az erdélyi püspök*“ címet. Ha ez a cím csak annyit tenne, mint a „*jeruzsálemi, kárhágói stb. stb. püspök*“, *csafrang*, a római kath. egyház kedvtelésére és magán használatára: nem volna szavunk ellene; de mikor e címnek közjogi jelentőség tulajdonittatik: akkor fel kell emelni ellene *tiltakozó* szavunkat stb.“

Laptársunknak röviden csak azt válaszoljuk, hogy *az erdélyi püspök* cím bizony nem *cafrang*, hanem a történelem, a törvények s a köztudat és használat által 800 év óta szentesített címezés, tehát *jogos* cím. S ehhez a jogához annak a névnek viselője állandóan ragaszkodik, ez neki kötelessége s ezt a jogát ő feladni soha nem fogja. Tiltakozzanak ellene akár a konventben is — ezzel fenyegetőznek —; ezen címezés mellett szól az *igazság*.

De hát miért is képez veres posztót ez a címezés a tulsó táborban levők szemében? Hiszen ők, mikor tőlünk elszakadtak, megszüntetvén a hierarchikus rangfokozatokat, eldobták a „*püspök*“ nevet is, lévén ez is az ördögtől sugallva, az ördög munkája. A felekezet papi főnökét vagy fejét elnevezték *superintendensnek* s ezen a néven szerepeltek ezek hosszú időn át. S ime egy szép napon az az ördögi *püspök* cím előkerül az anathémák lomtárából s én azt hiszem csupán csak azért, hogy p. o. Szász Domokos „*kolléga*“ ur-

nak szólíthassa a megreformált főrendiház valamelyik ülésében Schlauch váradai püspököt. Bizony, derogált a superintendens címezés s ismét jó lett a *püspök* név is.

De hát most *püspök* a két kolozsvári s a szebeni superintendens, miért csak a gyulafehérvári *erdélyi püspök*, holott a többi is Erdélyben lakik és dominál — kérdi a protestáns lap. A *püspök* általános, közös fogalmát speciális jelző által — róm. kath., lutheránus, ev. ref., unitárius, (zsidó is tán lesz?) — meg kell szorítani, hadd ismerjenek a névről annak viselőjére. Értjük a dolgot.

Első sorban is meggyezzük, hogy az a „*püspök*“ nem közös fogalom; mert ezen szó „*püspök*“ csak külső alakjára nézve közös nálunk és náluk; de belső értékére, lényegére nézve egészen más a jelentménye nálunk és náluk; a két helyen a „*püspök*“ fogalomnak a jegyei nagyon különböznek egymástól. (Mert nemcsak a borotvált arc teszi a püspökünket püspökké, mint a hogy szegény Szász Domokos hitte: ő ugyanis ékes bajszát leborotválva vonult be a jámbor csikiak közé a „felvilágosodás fáklájával kezében“; de hát észrevették a csiki góbék a turpisságot s azt is jól látták, hogy a felvilágosodás fáklája biz'a egy rosszul szelelő ötös kuba volt.) Aztán mindenik püspöknek megvan a maga lényegét kifejező külön törvényes elnevezése, a mely köztük különbséget tesz és a mely nem engedi, hogy őket egymással összetévezzük. Az „*erdélyi püspök*“-öt senki sem keresi pl. Balászfalván vagy Nagyszébenben, hanem itt ősi székhelyén, Gyulafehérváron. S a mi püspökünkénél — a mint az eléggé ki vala mutatva — az az *erdélyi püspök* cím a jogos, a törvényes; miért kell oda külön jelző?!

De hát minek szaporítsuk a szót?! Megmondtuk cikkünk elején, mi a panasz, a siránkozás oka. Félnék odaát erősen, mióta friss szellő fujdogál s az emberek szeméből az álmosság elúzi. Pedig hogy verte mellét az „Erdélyi Protestáns Lap“ a mult év november havában. Ime így szólott: „A protestantismus erői a catholicismussal szemben nagy fölényben vannak. A tudomány protestáns és a munka is már lényegénél fogva protestáns. A protestáns költészet vég tulszárnyalta a katholikus költészetet, sőt a művészetek mezején sem lehet szó a catholicismus uralmáról. A keresztyén szeretet munkáiban, nem is tekintve itt a protestáns jótékonyág összehasonlíthatlanul magasabb erkölcsi értékét, a protestantismus épen nem áll a catholicismus mögött . . . . a protestantismus szelleme mind jobban-jobban hatja át a társadalmi szervezeteket, az intézményeket, a világnézetet, az aspiratiokat, az egész korszellemet.“ Így irt akkor és most sir, jajgat Majláth gróf cimborlása miatt. Ha már az egész világ szőröstől, bőröstől, jelenestől, jövőstől együtt protestáns, kár akkor farizeusi módon jajgatni s hangos siralmakkal a világot betölteni — egy cím miatt.

Ez a cím törvény szerint illeti meg püspökünket, mi így hívjuk s követeljük, hogy mindenki így hívja; — nevezze a protestantismus az övét akármi-

nek, az az ő dolga. Nagy jelenjét és jövőjét illetőleg pedig csak azt jegyezzük meg, hogy a konkoly is különösen így nyárnak, tehát legmagasabb fejlődésének idején, rikitóbb és feltűnőbb, mint a búza. De mindkettőnek sorsa rég meg van a Szentírásban mondva.

Z. Á.

Bérmaút.

Püspök urunk ő méltósága a csik-somlyói pünkösdi bűnös után május 23-án reggel Háromszék felé indult. Útja az alsó községekben át valóságos diadalút volt. Minden községben, ahol keresztül vonult nagy közönség várta és lelkes óvációkban részesítette. Így Csik-Szt.-Királyon Hosszu Ferenc plebános, Csik-Szt.-Mártonban Búzás Mihály tb. kanonok-plebános és Kozmásban Bardocz István lelkész várták híveknek az élén a községi előjárósággal egyetemben. Ez többi helyen ő méltósága a lelkész kérésére egy kevés pihenőt is tartott. A kozmási lovasbandérium egész a Nyerges tetejéig elkíserte a püspök urat. Igen meglepő és kedves jelenség volt a Nyerges-tetőn a pásztorgyermek fogadása, kik az ők egyszerű telfogásuk szerint diszkapukat állítottak és éltették a főpásztort. Ő méltósága Kászton Ujfaluban Veress István plebánosnál ebédelt. Ebédután a templomba tetített, hol a nagyszámban egybegyűlt hívekhez rövid beszédet intézett és áldást adott. *Csik- és Háromszék megye* határánál pompás diszkapó állott. Itt Demény Ferenc szolgabíró üdvözölte ő méltóságát; *Szárzapatok* előtt a kerületi papsgy nevében Bálint László főesperes, a hívek nevében Bara Ferenc kántortanító fogadta, míg a templom előtt Rápolthy Ferenc lelkész. *Szárzapatok*on másnap 185-öt bérmaút ő méltósága. Jelen volt az istentiszteleten Pótsa József v. b. t. f. főispán, Pótsa Gyula nagybírtokos és mások. Délután halotti ajátosságot tartott. Azután négy óraker *Peselnékre* hajtatott. Itten Pótsa Gyula nagybírtokoshoz szállott. A bérmaútak száma 302. A főispán ur itt is jelen volt.

Peselnékről május 25-én d. n. 4 óraker érkezett *Kézdi-Szentlelkekre*, felső Háromszék egyik legnépesebb, tisztán kath. községekbe. A diszkapunál Szentlelek körjegyzője Pál Péter tolmácsolta a község ragaszkodását és szeretetét, mit a kegyes Főpásztor nyájasan megköszönve a templom felé hajtatott. Ő méltóságát a templom előtt Markaly Antal plebános fogadta, minek végével a kegyes Főpásztor kíséretével együtt betért az Istenházába, hogy ott a majusi ajátosságot megtartsa.

Az ajátosság végén ő méltósága szólott a hívekhez. Minden szem rajta függött. Bünbánatra, kitértő állhatatos imára buzdította nyáját, hogy a könyörthő Isten könyörületét kiéssék, mert csak így hull termékenyítő eső onnan felülről a kiszott szomjas földre, s csak ez által tudja ő is terhes bérmaújtát őhajátása szerint egészségben elvégezni.

Másnap, május 26-án több mint 600 hívő részesült a bérmaút szentségében. Délután halotti vesernye a temetőkerthben. Május 27-ének délelőttjét pedig teljesen az iskolának szánta ő méltósága. Épen ekkor tartották a kicsinyek évváró vizsgáját, mit igazán ünnepélyessé tett a kegyes Főpásztor megjelenése. Érdeklődéssel, szeretettel közeledett a gyermekekhez; teleszedett bozzájuk, hogy magához fölelje az ártatlan lelkeket.

Május 27-én a kegyes Főpásztor folytatta megkezdett útját. D. n. 4 óraker érkezett *K. Polyánba*. Itt a község végén felállított diszkapunál Király Sándor jegyző üdvözölte ő méltóságát. A vallásos tartalmú beszéd jó benyomást tett püspök urunkra, ki szeretettel viszonzotta a szívélyes fogadtatást. Rövid néhány perc múlva már a templom előtt állott ő méltósága, hol a helybeli lelkész Fejér Endre üdvözölte jó Atyját. Ő méltósága itt is köszönetet mondott a hívek

nevében kifejezett szeretetét s átlépte a templom küszöbét, hogy a szokásos májusi vecsernyét elvégezze. Aztán szöszékre lépett, vonzó, lebilincselő ékesszólással, látogatásának, célját fejtegette. A bérmandókat kellő előkészületre, a bűnöket igaz bűnbánatra, az éleket az elhaltak iránt kegyeletre buzdította. Végül a templom berendezését, az egyházi szereket tekintette meg, kísérete pedig a jelenkező hívek gyónását hallgatta. Másnap Szentháromság vasárnapján 350 bérmandórt részesített ő méltósága a Szentlélek megerősítő kegyelmében; keresztlobogókat adott meg, szívből és szívhez beszé t újból s kiosztotta a teljes búcsút.

Itt is, miként Szentléleken kedves látványt nyújtott, midőn a templomba vonuló főpap lábai ele virágot szórt a térdeplő gyermekesreg. A bérmandás után az iskolát kereste fel a Főpásztor. Meghallgatta a vallásból a gyermekek teleteit, aztán a jutalom képeket osztotta ki, délután pedig halotti vecsernyét tartott a temetőben.

Még ugyanaznap, május 28-án elhagyta Polyánt a szeretett Főpásztor, hogy a finális Béla falván keresztül *K-Esztelemekre* érkezhessék. Nemcsak a polyáni, hanem a szentléleki hívek is tömegesen kísérték ő méltóságát. *Béla falván* sem vonult át a jó atya részvéttel.

Az odavaló kántortanító röviden üdvözölte, mire ő méltósága betért a nem rége kijavított templomba, azt megtekintette, és onnan az iskolába tartott. Pár kérdést intézett a kicsinyekhez, Isten szeretetére buzdította őket s kiosztotta itt is a kedves emlékképeket.

Csak ezután indult *K-Esztelemekre*. Itt is meleg fogadtatásban részesült. A diszkapunál Szacsavay Miklós postamester köszöntötte a Főpásztort. Ő méltósága köszönettel fogadta az ovációt, s aztán Bálint Ignác plebánus üdvözlétének fogadása után a templomban májusi ájtatosságát, a temetőben halotti vecsernyét végeztet. Másnap, május 29-én 300-nál több hívről részletetett ő méltósága a bérmandás szentségében. A bérmandás befejeztével egy tisztes házaspár 52-éves házassági frigyét áldotta meg.

Templomozás végén a kicsinyek között látnak újból ő méltóságát. A rendelkezésére álló idő rövidsége miatt az iskolába el nem látogathatott, épen ezért a plebánia udvarára sorakoztatta az iskolásokat; itt kérdezgette őket, itt buzdította, bátorította, mint hajdan az édes Jézus.

A kegyes Főpásztor május 29-én d. u. 3 óraker távozott *Esztelemekről*. Útját a nagykiterjedésű és népes *K-Lemhény* felé vette. Két filiális községben Csomortánon és Almáson kellett áthaladnia. Itt is csak szeretetet és ragaszkodást láthatott. Zöld ágak között térdel ő sokaság fogadta a püspöki áldást. *Almás* közel másfélezer hívőt számlál. Várta is szeretett Főpásztort. A szép diszkapunál a lemhényi körjegyző mondott üdvözlő beszédet. Ő méltósága az iskola elé hajtattott. A vallásból kérdezgette a kicsinyeket, s mindannyiának saját kezéből nyújtotta át a Mária-érmecskéket. Majd a kápolnába ment ő méltósága; innen kijövet pedig folytatta útját Szentmihály hegye felé, hol Lemhény és Almás társközségeknek temploma áll. Ez az út is diadalút volt. A lemhényi lovasok szépen sorakozva várták ő méltóságát.

A lemhényi plebánus, László József a templom kerítése előtt várta és üdvözölte a Főpásztort; ő méltósága szeretettel fogadta a jó kívánásokat, s aztán kíséretével együtt a templomba tartott. Felhangzott az „*Ecce sacerdos magnus*.” Igazán kedves volt a jó begyakorolt vegyeskar éneke. Ezután ő méltósága májusi ájtatosságát és halotti vecsernyét végeztet.

A temetőből visszajövet a kegyes Főpásztor a szöszékre lépett. Köszönetet mondott a híveknek azért, hogy Isten házának díszét szíveiken hordják, hogy az elhaltak iránt a kegyelet adóját a temetőben is leróni töreksszenek s lebilincselő ékesszólással buzdította a híveket a Szűz Anya tiszteletére. Szentbeszéd végével templomvizsgálatot tartott ő méltósága, a következő napon május 30-án 621 vőnek osztotta ki a bérmandás szentségét.

Ugyancsak 30-án d. u. az iskolákat látogatta meg ő

méltósága. Szeretettel hallgatta és kérdezgette a kicsinyeket. Isko alátogatás után a hívek győntatásához fogott nemcsak ő méltóságának kísérete, hanem maga a kegyes Főpásztor is.

Következő napon, május 31-én a férfiakat bérmandta meg Püspök urunk, szám szerint 400-at. A bérmandás végeztével itt is egy öreg, 54 éves házaspárra adta az egyházi áldást.

Ennek végeztével Jézus legszentebb Szívének és a lórdi szeplőtelen Szűznek oltárszobraiát benedikálta ő méltósága, mire újból kedves beszédet intézett a hívekhez, kiindulva a végeztet szertartásból.

A kegyes Főpásztor lemhényi tartózkodását igazán kedvessé tette az este, mit a község tanítóí kara az iskolás gyermekekkel rögtönzött. Lámpionokat rendeztek el a nyitott ajtó előtt, melyeken *In Corde Jesu salus* jelműndat vala olvasható magyarul. Annyi ártatlan gyermek ajakán megcsendült az ének; majd egyik iskolás leányka köszöntötte értelmesen szépen a Főpásztort.

Május 31-én d. u. 3 óraker ő méltósága odahagyta Lemhényt. A lemhényi hívek *banderiumot alakítottak*: *kocsin gyalog elkísérték a berecki határszélig*, hol fájo lélekkel vettek búcsút ő méltóságától.

A berecki határszélén *Bereck* város főbirája Farkas Ignác üdvözölte ő méltóságát s az első diszlövés után zödd ágakkal sűrűn díszített úton ért be ő méltósága a diszkapuhoz.

Itt Finta János postamester köszöntötte a kegyes Főpásztort, mire ő méltósága szeretettel válaszolt s elindult a templom felé. A templom előtt kettős sorban fehérbe öltözött leányok, gyermekek várakoztak a megérkezésére. Alig lépett le ő méltósága a kocsiról, Bogdán Róza gyönyörű szép beszéddel köszöntötte az egyházagyot. A főpásztori válasz után Bálint László t. kanonok, főesperes-plebánus úr a templom bejárásánál üdvözölte ő méltóságát.

A templomban négyes kar énekelte az *Ecce sacerdos-t*, azután szentbeszédet, bezáró májusi ájtatosságot és halotti vecsernyét végeztet ő méltósága.

Urnapián, a kath. világ eme nagy ünnepeén szentségkítéttel énekes szentmisét celebrált és a körmenetet kitélhető fény és pompa között vezette ő méltósága. Szép napja volt ez Berecknek, s dicséretére legyen mondva, meg is tett mindent, mit e nagyjelentőségű nap méltósága megkíván. Körmenet után a kegyes Főpásztor tisztelegéseket fogadott. Többi között a helybeli gör. keleti főesperes ur tisztelegését is.

A legméltóságosabb oltárszentség imadására vezette délután is a lángbuzgalmu, fáradhatatlan Főpásztor övét. Szentbeszéd után a főpásztor az oltár lépcsőjére térdelt s a hitközséget lelki vezéréivel együtt az Úr Jézus legszentebb Szívének oltalmába ajánlotta. Vecsernye után a kegyes Főpásztor kikocsizott *Martonosba*, megtekintette ott a templomot és a temetőt. Június 2-án a bérmandás szentségéhez 600-nál több hívő járult. Délután az állami iskolát látogatta meg ő méltósága, hol a gyermekek között Jézus legszentebb Szívének ájtatosságát terjesztő füzetkéket osztott ki. Iskola látogatás után újból a templomba tért be ő méltósága, hogy az Úr Jézus Szívének litániáját elvégezze s két kisdedet megkereszteljen.

Jun. 3-án 7-óraker csendes misét mondott ő méltósága, 9 óraker pedig *Sósmező* felé indult. *Ojtosban* a templom előtt a kisded község nevében a helybeli tanító üdvözölte. Ő méltósága ezután megtekintette a roskadozó templomot, az omladozó papi lakást s végre az iskolában töltött kedves néhány percet. Innen tovább folytatta útját. Mindehhol a szeretet jele. A hidak zöld galyakkal feldíszítve. Közél 23 klm. út után megérkezett ő méltósága a szépen feldíszített bidoz, a Gyertyános patakához. Itt a sósmezei jegyző üdvözölte a Főpásztort. Ezután a község végén felállított diszkapunál Zakariás Árpád gondnok tejezte ki a hívek háliját a nagy távolság mellett is megtett látogatásért. Megjelent itt a sósmezei gör. keleti lelkész is, ki szintén pár szóval üdvözölte ő méltóságát. Meglepő volt a román iskolás gyermekek sretreászke karéneke. Ezután ő méltósága a templom

előtt Sorbán Endre helybeli lelkész üdvözlését fogadta s rövid szentbeszéd után püspöki áldását adta a jelenlevőkre.

Délután a temetőt kereste fel Püspök Urunk, hol az elhunytakért halotti vecsernyét tartott, s fölszentelte a temető anyakeresztjét. Megható látvány volt, mikor a Főpásztor először megcsókolta a fölszentelt keresztet, s aztán gyönyörű beszéddel erre hívta fel a hiveket is. Szegény és gazdag, úr és szolga csókolta sorra az üdvösség jelét. Délután az Úr Jézus Szent Szíve tiszteletére litánia volt, másnap pedig mintegy 160 hívő bérmálkozókat.

Június 4-én ebéd után ő méltósága kíséretével együtt a vámon át Romániába hajtatott, hogy a jassói püspök urat, ki a mi csángó véreinknek épen ez időben osztja a bérmálás szentségét, Gorzafalván meglátogassa. Az első románai községen, Herzsán áthaladva, a menet hamar elért a dúsgazdag Negroponti türesztelepehéz, melynek magyar és német alkalmazottjai „Isten hozott“ feirattal szép diszkaput rögtönöztek. Itt ő méltósága pár percig megállott s barátságosan üdvözölte a tiszteletére kivonult munkásokat.

Másfélórai hajtás után a Főpásztor Gorzafalván volt. A jó csángók magyarul köszöntöttek ő méltóságát mindenfelől, míg a harangok zugása között a papi lak felé tartott. A gorzafalvi hívek lelkésze, a nagyműveltségű minoritarendű misszionárius atya kapujánál latinul üdvözölte ő méltóságát, bevezette lakására, melynek udvarán hatalmas diszlövessel tejezték ki örömlüket a csángó atyafiak.

Mielőtt átlépte volna a lelkész lakásának küszöbét Főpásztorunk, találkozott a gazdag főúrral, Negropontival és kíséretével, kiknek francia nyelven bemutatta papi kíséretét. Majd a házigazda szívességét fogadta el, ki magas vendégét borral és tekete kávéval kínálta meg. Ezalatt példaes rendben járt a tánc ott a papi udvaron. Valami egy óra hosszat társalgott ő méltósága a gazdag főúrral; gyönyörködött a csángó fiatalság szelid időtöltésében, mintthogy azonban püspök társával a körülmények miatt találkoznia nem lehetett, betért a templomba, hol rövid imádság után szívhez szóló kedves beszédet intézett a kath. csángókhoz Mily igazán jól eshetett oly hosszú idő után az édes magyar szó, hiszen ők csak néha, ritkán hallgatbatják anyanyelvükön az Isten igéjét.

Beszéd végeztével rájuk adta főpásztori áldását s búcsút intve a jó hiveknek, kik újból diszlövessel tejezték ki tiszteletüket, visszaindult Sósmező felé. Útközben kocsijáról leszállva kíséretével együtt megtekintette a Negroponti kátrányt termelő telepét.

Másnap június 5-én 7 óraker csendes misét mondott a Főpásztor s még 8 hívőt megbérmált. A szentmisén jelen voltak Negroponti, a gorzafalvi páter és Negropontinak kísérete, kik mindannyian ő méltósága tiszteletére ide jöttek. Kedves vendégeitől barátságos búcsút véve, jun. 6-án reggeli 9 óraker indult vissza Sósmezőről. Ojtozig kocsin jött a Főpásztor. Itt a kis telep híveit ismételtlen megörvendeztette, midőn rozoga templomuk kijávitását kilátásba helyezte. Ojtozból kísérve kíséretével együtt leszállott a kocsiról s a szép erdei ösvényen az egész utat Bereckig kíséretével együtt gyalog tette meg.

Bereckben a kanonok-főesperesnél megebédelt s d. u. 3 óraker fölvirágozott kocsin Nyujtódra indult.

Nyujtódon a diszkapunál a községi bíró mondott üdvözlő beszédet, honnan lassu menetben érkezett a Főpásztor a templom elé. Itt a helybeli plebános, Balog Ignác üdvözlését fogadta, minek végeztével az Ecce sacerdos hangjainál előment az oltárhoz.

Szentbeszéd végével ő méltósága a temetőbe ment, hogy ott a halottak lelkiüdvéért vecsernyét végezzen; innen visszatérve a Sent Sziv litániáját végezte, röviden jelezte a holaapi teendőket s végre főpásztori áldását adta a jelenlevőkre.

Órom és lelkesedés között megy Főpásztorunk minden bitközségbe, a válás fájdalma kíséri, mikor eltávozik. Kísérje a mi forró imánk is, hogy állandó jó egészségben térhessen vissza nehez útjáról.

T Á R C A

A miből az emberek élnek.

Elbeszélés Tolsztojtól.

(Folytatás.)

„Ha becsületes ember volna.“ kezdett bele megint a szóba Matrjona, nem keríngene meztelenül; még ing sincs a testén. Rossz uton jártál s azért nem akard megmondani, hogy mikép jutottál hozzá ehhez a finom urasághoz.“

„Hiszen el akarom mondani Matrjona; mikor jöttem haza felé, a kápolna mellett ült egészen megtagyva. Most azonban nincsen nyár, hogy az ember meztelenül ülhesen. Isten vezetett engemet hozzá, nélkülem elpusztult volna. Mit lehetett volna egyebet tenni? A világon sok csudadolog esik meg. A mennyire lehetett, felruháztam és magammal hoztam. Ne foryanj fel, Matrjona, mert azzal vétkezel. Az embernek a halálra is kell gondolnia.“

Matrjona már szinte újra belefogott a viaskodásba, de rátekintvén az idegenre, semmit sem szólt. Az idegen meg sem moccant, úgy ott ült, a pad szélén, a hova leereszkedett volt — keze térdén nyugodott, feje le volt hajtva, szeme lecsukva; szemöldökét összeráncolta, mintha valami bántotta volna.

„Matrjona, ugyan van-e Istened?“

Matrjona még folytást az idegent nézte. Boszankodása egyszerre tovatűnt. Az asztalra egy tálat helyezett, levest öntött bele, melléje tette a kenyérmaradékot, aztán kést és kanalat adott.

Semjon a vendéget az asztalhoz hívta, kenyeret vágott, a levesbe aprított és azzal enni kezdtek. Matrjona is melléjük telepedett, fejét kezére támasztva szakadatlanul az idegent bámulta.

Részvétet érzett a szerencsétlen iránt és megszerette. Ekkor az idegen arca váratlanul félderült, arcáról a redők eltűntek, ő is Matrjonára tekintett és mosolygott.

Vacsora után Matrjona leszedte az asztalt. Most aztán kérdezősködni kezdett az idegenről.

„Hová való vagy?“

„Nem erről a vidékről való vagyok!“

„Hogyan jutottál a kápolnához?“

„Azt nem tudom megmondani.“

„Talan valaki bántalmazott?“

„Isten büntetése sújtott?“

„Ruhátlanul ültél ott?“

„Ruhátlanul és megfagyó félben voltam. Semjon meglátott, megszánt, kaftánjával felruházott és ide hozott. Te pedig enni, inni adtál, te is megszántál. Az Isten majd megsegít benneteket.“

Matrjona felállott, az ablakról levette Semjon ócska ingét, a melyet épen megfoltozott és az idegennek nyujtotta; egy nadrágot is keresett, azt is odaadta.

„Nesze. Jól látom, hogy nincs inged. Feküdj le, a hova akarsz — az ajtó környékén vagy a padkán.“

Az idegen elvette az inget és nadrágot — és lefeküdt.

Matrjona pedig kezéhez vette a kaffiánt, a gyertyát eloltotta, aztán férje mellé ő is lefeküdt.

A főlkaffiánnal betakarva feküdt ott Matrjona, de nem tudott elaludni; az idegent nem tudta kivetni az eszéből. Mikor arra gondolt, hogy az utolsó kenyérdarabot is megették, s hogy holnap több kenyér nem lesz, hogy inget, nadrágot odaadott az idegennek, nagyon elcsüggedt; de ekkor eszébe jutott az ágrólszakadt mosolya és szíve egyszerre örvendeni kezdett.

Az asszony sokáig nem tudott elaludni; hallván, hogy Semjon sem alszik, a kaffiánt jobban magára húzta.

„Semjon!”

„Mit akarsz?”

„Megették a kenyér utóját, én pedig újat sütni nem akartam. Nem tudom, mit csináljak holnap, Malanja komám-asszonytól kell kölcsön kérnem.”

„Ha élünk, jól is lakunk.”

Az asszony egy ideig hallgatott.

„Jó embernek látszik. De miért nem beszél nyíltan?”

„Valószínűleg nincsen kedve.”

„Semjon!”

„Mi az?”

„Mi segítünk másokon. Miért nem segít rajtunk is valaki?”

Semjon nem tudta, mit feleljen.

„Hagyd most a beszélgetést, szólt s azzal megtordulván elaludt.

5.

Mikor Semjon felébredt, a gyermekek még aludtak. A felesége elment volt hazulról, hogy a szomszédasszonyától kenyeret kérjen kölcsön. Az idegen az ócska ingben és nadrágban a padon ült és a kemencét bámulta. Arca derültebb volt, mint tegnap.

„No, kedves barátom, szólítá meg Semjon, a gyomor-nak étel kell, s a meztelen testnek ruházat. A test szükségleteit ki kell elégítenünk. Mit tudsz dolgozni?”

„En nem értek semmihez.”

Semjon csudálkozott és így szólt:

„Ha az embernek kedve van, akármiben tudós lehet.”

„Az emberek dolgoznak, én is dolgozni fogok.”

„Hogy hívnak tégedet?”

„Mihálynak.”

„Hogy nem akarsz megnyilatkozni, az a te dolgod.

Táplálkoznod azóban mégis csak kell. Dolgozzál, a hogy én mutatom, akkor gondoskodni fogok rólad.”

„Isten fizesse meg, tanulni fogok. Mutasd meg, mit dolgozzam.”

Semjon szurkos fonalat vett a kezébe és árjávallyukat szűrt.

„Figyelj jól, nincs ebben semmi nehézség.”

Mihály megjegyezte a jódolgot egy és lyukat szűrt. Semjon tovább tanította. Mihály azonnal felfogott mindent. Bármily munkát mutatott a mester, Mihály mindenben tanulékony és ügyes volt.

A harmadik napon már úgy dolgozott, mintha egész életében cipőket csinált volna. Úgy dolgozott, hogy fel se nézett, azonkívül keveset evett. Mikor a mesternek nem volt munkája, Mihály hallgatva ült, mindig felfelé nézett, az utcára nem ment, fülösleges beszédet az ő szájából nem lehetett hallani, nem tréfált, nem nevetett.

Csak egyetlenegyszer látták a vargáék az ő nevetését: első este, a mikor az asszony vacsorával megkínálta.

6.

Nap nap után, hét hét után telt — egy esztendőnek vége volt.

Mihály még mindig Semjonnal lakott és dolgozott. Semjon legényéről elterjedt annak a híre, hogy oly csinos és tartós csizmát senki sem tud készíteni, mint ő. A környékről is felkeresték Semjon műhelyét, hogy nála csináltassanak csizmát, úgy hogy Semjon vagyona gyarapodni kezdett.

Egyszer a tél folyamán mester és legény a munka mellett ültek. Egy három lovas fődött szánat hajtottak a ház mellett elő; a lovak nyakán zörgöttek a csörgők. A szán megállott, a bakkról egy szolga ugrott le és kinyitotta a szán ajtaját. Egy bundába burkolózott úr szállt le. Mikor Semjon házának tornácában volt, Matrjona az ajtót szélesre tárta előtte. Az úr meghajolva lépett a szobába, aztán kiegyenesedett — fejével majdnem a gerendát verte, terjedelmes testével a szoba negyedrészt betöltötte.

Semjon felállott, meghajtotta magát és csodálkozva tekintett a látogatóra. Oly nagy embert még sohasem látott. Semjon maga sovány, sovány Mihály is, Matrjona meg éppen oly vékony, mint egy szálmazsal. Az idegen azt a benyomást teszi, mintha egy egészen más világból jöne; arca vörös, puftadt, nyaka vastag mint egy ököré, az egész ember mintha ércből volna öntve.

Az úr kifújta magát, bundáját levetette és a padra leülve így szólt!

„Ki a mester itt?”

Semjon előlépett és felelte:

„Én, nagyságos úr.”

Az úr intett a szolgájának.

„Add ide az anyagot.”

A szolga egy csomagot adott át, melyet az úr az asztalra helyezett.

„Bontsd ki”, parancsolta.

A szolga a csomagot kibontotta.

„Nos, varga,” kérdezte az idegen, „látod-e az anyagot?”

„Látom, nagyságos úr.”

„Meg tudod-e itélni, hogy micsoda portéka?”

Semjon megtapogatta és így szólt:

„Jó portéka!”

„Azt hiszem, hogy jó. Te a te ostoba fejjel még sohasem láttál ilyesmit. Német portéka! Hűsz rubelt adtam érte!”

Semjon félénken jegyezte meg:

„Hol láthattam volna efféjét?”

„Elhiszem. Tudnál-e te ebből a hozzávalóból csizmát csinálni az én lábamra?”

„Tudok, nagyságos úr.”

Az úr rákiáltott.

„De jól gondold, meg, hogy kinek dolgozol és micsoda különös bőr ez. Csinálj nekem olyan csizmát, hogy egy évig lehessen viselni, a nélkül hogy az alakjából kimenjen. vagy kifeszüljön. Ha így meg tudod csinálni, fogj neki — szabd ki a bőrt. De ha nem értesz hozzá, ne fárassz magad, ne hogy felszabd a bőrt. Előre megmondom: ha a csizma valahol kireped, vagy a sarka félremegy, bőrtönbe juttatlak.

Ha ellenben a formája megmarad, ha egy kerek esztendeig tart, akkor munkáért tíz rubelt kapsz. "

Semjonnak elment a bátorsága, nem tudta, mit feleljen; Mihálnak intett, meghúzta a könyökénél fogva és odasígtá: „Elvállaljuk-e?”

Mihály intett a fejével, mintba azt mondotta volna: vábalid el.

Semjon most késznek mutatkozott arra, hogy oly csizmát varrjon, a mely sem el nem alakítalanodik, sem tönk्रे nem megy. Az úr megparancsolta szolgájának, hogy csizmáját a bal lábáról huzza le, és lábát kinyújtotta.

„Végy mértéket.”

Semjon egy hosszú papírosszalagot varrt össze, azt összerétegte, a térdére tette, kezét megtörülte kötőjébe, hogy az úr barisnyáját be ne piszkolja, aztán hozzátogott a mérték vételhez. Megmérte az úr talpát és lábaféjét; mikor azonban a lábikrához ért, a mérték szalag nem volt elegendő az úr lábikrája oly vastag volt mint egy gereuda.

„Ügyelj, hogy a csizma szára ne legyen szűk!”

Semjon a szalagot kitoldotta. Az úr lábujjait mozgatta a barisnyában, körül jártatta szemét a kunyhóban és megpillantotta Mihályt.

„Ki az ott?” kiáltott rá Semjona.

„Ő épen az én mesterem,” viszonzá Semjon, „ő fogja a csizmát megvarrni.”

„Legyen gondod rá, hogy a csizma egy évig tartson.”

Semjon is Mihályra tekintett és észrevette, hogy Mihály egy cseppet sem bántja az urat, hanem szemét a szegletbe irányozta, mintba figyelmét valami ott egészen magára vonná. Mihály csak nézett-nézett, egyszerre elmosolyodott, arca egészen neki derült.

„Miért vigyorogsz, tökfilkó!” támadt rá az úr. „Inkább azon törd magad, hogy csizmam kellő időre legyen készen.”

„A maga idejében pontosan meglesz,” felelte Mihály.

„Ugy is legyen!”

Az úr ismét felhuzta csizmáját, jól letakarózdott bundájába és az ajtónak indult; de elfeledte lehajolni és fejét belevágta a szemöldökfába.

Szitkozódni kezdett, dörzsölte a fejét, a számba üt és elhajtott.

Mintán az úr eltávozott, Semjon így szólt:

„Ez aztán a derék legény — az ajtófélfát majd hogy ki nem ütötte, de jótormán fel se veszi.”

Matrjona meg ezt az észrevételt tette:

„Abban a nagy jöllétben, hogy ne lennének tömérdek nagyságnakká ezek az emberek! Egy ilyenekkel még a balálnak is erősen kell birkóznia.”

Ford. Hidvégi.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **A koronázás évfordulója.** Jun. 8-át, mint ő es. és kir. Felseje apostoli magyar királyiá koronázásának évfordulóját Gyulafehérvárt bagyományos kegyelettel ültük meg. A székesegyházban ünnepélyes hálaadó istentisztelet tartatott, a melyen Ujfaluai József dr. apátkanonok úr celebrált. Az isteni tiszteleten megjelentek az összes hivatalok, mint a városi tanács, a kir. törvényszék, ügyészség, já-

rásbíróság, a kir. adóhivatal, a posta-távírdahivatal stb., az összes tanítézetek tanáraik vezetése alatt. Az iskolákban az előadások szüneteltek.

— **Jézus Szent Szívének tisztelete.** Mint ismeretes, Pápa ő Szentsége legutóbbi encyklikájában az egész emberiséget Jézus Szentséges Szívének ajánlotta fel és elrendelte, hogy június hó 9., 10. és 11-én minden városban, községben nyilvános könyörgések történjenek és Jézus Szent Szívének lytániája előimádkoztassék. Gyulafehérvárt az ájtatosság az irtalmas nővérek templomában tartatik meg.

— **Püspök urunk ő méltósága** az előírt triduumot következő községekben tartotta meg: június 9-én Osdolán, 10-én Szentkatolnán, 11-én Gelencén. Ünnepélyesen végezte mindenütt a Szent Szív litániáját és a megkérelmő imát, 11-én pedig felajánlotta az egész egyházmegyét az Üdvözítő Szent Szívének a következő ima kíséretében:

Felajánlási Ima.

Jézus legszentebb Szívéhez!

Oh! Édes Jézus! emberi nem Megváltója! tekint reánk, kik oltárod előtt a legalázatosabban leborulunk! Tiéd vagyunk! Tiéd akarunk lenni; hogy pedig veled minél bensőbben egyesülhessünk, ime! ma mindnyáján önként felajánljuk magunkat a Te legszentebb Szívednek! Téged sokan sohase ismertek: Téged, parancsaidat megvetve, sokan visszautasítottak! Kegyes Jézus! könyörülj rajtok és mindenkit vonzszenteséges szívedhez! Légy vezére Uram! ne csak azoknak, kik tőled soha el nem távoztak, hanem azon tékozló fiadnak is, kik Téged hitlenül elhagytak és engedtd, hogy a Te atyai házába minél előbb visszatérjenek, nehogy a nyomor és inségben nálad nélkül elveszenek. Légy vezére mindazoknak, kiket akár a tévely eltántorított, akár az egyenetlenség elszakított Tőled, és őket az igazság révébe és az egyedül üdvözítő hithez vezesd vissza, hogy minél előbb legyen egy akol és egy pásztor. És végre légy vezére mindazoknak, kik a pogányság sötétségében tapogatóznak és őket a sötétségből az Isten világosságára és országába vezesd vissza! Engedj Uram egyházadnak sérthetlenséggel párosult biztos szabadságot; engedj a nemzeteknek csendes békét és adjad, hogy a föld minden része visszahangozza: legyen dicséret az isteni szívednek, mely nekünk üdvőt szerzett, Neki pedig dicsőséget és tiszteletet most és mindörökké. Amen!

— **Személyi hír.** Beke Antal kanonok úr Rómából, hol több hónapon keresztül a vatikáni levéltárban kutatótt, folyó hó 8-án visszaérkezett Gyulafehérvára.

— **Cziráky Jánosné grófné** $\ddagger$. A katolikus ügyek halhatatlan emléki vezérének Cziráky János grófnak özvegye f. hó 6-án Budapesten az Urban elhunyt. A boldogult grófnő főleg a magyarországi Oltáregyesületek alapítása és felvirágoztatása körül szerzett kiváló érdemeket. Az ő. v. i. n.

— **Halálozás.** Rápolyt Akos a gyulafehérvári r. k. főgymnázium VII. osztályának tanulója folyó hó 4-én két heti szenvedés után az Urban elhunyt. Temetése általános részvél mellett 6-án ment végbe. A szertartást, mely alatt az ifjú-sági énekkar megható darabokat énekelt, Tamási Aron kanonok úr végezte. A sirnál Vákár VII. oszt. tanuló tartott beszédet.

— **Meghívó.** Az erdélyegyházmegyei növendékpapság Szalézi-Szent-Ferenc-iskolája 1899. évi június hó 11-én a gyulafehérvári papnevelő emeleti nagytermében az intézeli ének- és zenekar közreműködésével alapításának emlékére ünnepélyt tart, Kezdeté J. u. $\frac{1}{2}$ órakor. Műsor: 1. Elnöki megnyitó. Tartja Mészáros József IV. é. b. h. 2. Viharban. Dürnertől. Előadja az énekkar. 3. Judás. Várady Antaltól. Sza-

valja Oláh Dániel II. é. h. b. 4. A spiritizmus a kath. hitelvek ítélőszéke előtt. Irta és olvassa Sipos Károly IV. é. h. h. 5. Szép álmokat! Koznáktól. Játssa a zenekar. 6. Magánjelenet. Előadja Bálint Dénés II. é. h. h. 6. Loui du Bal. Quintett. Gillettől. Előadja a zenekar öt tagja. 8. Jegyzői jelentés az 1898/99-ki évről. Felolvassa Orján János III. é. h. h. 9. Hymnus az éjhez. Beethowentől. Előadja az énekkar. 10. Elnöki zárószó. Tartja Mészáros József IV. é. h. b. 11. Induló. Játssa a zenekar.

— **A Kossuth-szobor ünnepe Maros-Vásárhely.** Vettük a következő meghívót: A „Székely főváros“ halála érceben örökítette meg Kossuth Lajos alakját. A hazafias kegyelet által emelt, s Köllő Miklós kiváló szobrászunk által alkotott emlékművet június hó 11-én leplezzük le, hogy legyen örök időközön át nagy hazánkfia iránt mindenki érzett hódolatunknak külső kifejezője. Midőn ezt a Tekintetes Szerkesztőség szives tudomására hozzuk, egyben van szerencsénk hazafias ünnepélyünkre meghívni. Maros-vásárhely, 1899. május hó 23-án. A végreható-bizottság által kiküldött rendezőség: *Lázár Benedek*, elnök. *Szentgyörgyi Dénés*, titkár.

— **Római hírek.** Máj. 28-án, Sz. Háromság ünnepén nyílt meg a Coll. Americanumban Di Pietro bíboros, a Congr. Concilii praetextusa jelenlétében az amerikai püspökök zsinatja. A zsinat Dél- és Középamerika egyházi ügyeinek rendezését tűzte ki céljául. Megjelent körülbelül 60 püspök. Az üléseket a Coll. Americanum felső templomában tartják meg. A templom hajója három oldalán zöld posztóval bevont magas üléseken pluvialeban és mitrával a püspökök foglalnak helyet; lábalkná ülnek a titkárok és a zsinati theologusok. A zsinat megnyitása nyilvános volt: nők ki voltak zárva. — Az ünnepélyes nagymise előtt titkos szavazás útján elnököt kellett volna választani; mivel azonban már előre tudták, hogy a választás sikertelen lesz. Ő Szentésgéhez fordultak a püspökök, ki elhatározta, hogy az elnökség sorról-sorra az érsekekre szálljon. Miután a bíboros a „Veni Creator“-t intonálta és rövid beszédet tartott és a püspökök „placet“-tel fogadták a Sz. Atya végzését, bebocsátották a közönséget (külön jeggyel vagy 100 jöhető csak be) és megkezdődött a nagymise, melyet a bíboros trónjáról hallgatott végig s melyen a Sixtina énekkara énekelt Perosi vezetése alatt. Mire után az elnökkel telváltva a 68. zsoltárt imádkozták, majd meg két énekes a mindszentek letenyéjét énekelte el; letenye után Luc. IX. fejezetét olvasták fel, mely a tanítványok kiküldéséről szól. A Veni Creator és két oratio eléneklése után az Ostiarius „Exeat omnes, qui non pertinent ad synodum“ szóval kiürítette a templomot, bezárta az ajtót és az előtt öröködött. A közönség távoztával rövid beszéd után felolvasták a püspökök névsorát, a decretumot „De Concilio aperiendo“, a tridenti zsinat idevágó rendeleteit. Miután minden egyes rendeletre a püspökök „placet“-tel feleltek, az elnök megesküdött a tridentinumra, utána a püspökök IV. és IX. Pius formulája szerint. Egynehány ima elvégezve az első ülés 2 órakor véget ért.

Mult vasárnap fogadta Ő Szentége a németalföldiek ez évi második zárandoklatát. Jelen volt a szentszéknek Ajából visszahívott németalföldi internunciusa Msgr. Tarnassi is. — A sz. Atya ritka lelkesedéssel szólott a zárandokokhoz. Tarnassira mutatva mondá: „Iám, eljött Rómába nunciásom is, de nem mint zárandok; tudják önök, miért hívtam vissza.“ Nagyon sajnálja — folytatta Ő Szentége, hogy a bé-

kongresszusról kizárták őt, Krisztus helytartóját, az igaz béke egyedüli hirdetőjét. Csak Krisztus hozott és tud békét hozni a forrongó világra! A szentszék e hatalma előtt megbajlott még egy Bismarck is, mikor őt szólította fel, hogy hozzon egyezséget Spanyolország és Németország közé a Karolinák kérdésében. Ő Bismarck kapzsiságának nem tehetett eleget, mert az igazság alapján állott és mégis létrehozta a békét mindkét fél teljes megalégedésére. Tudja, hogy Németalföld nem oka annak, hogy a pápát kizárták a békekongresszusról. Németföld becsületes ország és sok örömet szereztek már derék katolikusai a szentszéknek. De kizárták őt azok, kik esellel és erőszakkal betörték birtokaiba és elrabolták tőle Rómát. Ő Róma királya és immár 22 éve, hogy a Vatikánban van zárva. Azt mondják, kimehetne; igen, ha személyét és méltóságát meggyaláztatásnak akarná kitenni. Sokat szenvedett már e hosszú idő alatt; de Isten sok vigasztalásban is részesíté: népeket látott az igaz Egyház keblébe visszatérni és messze földekre látta az igaz hit hirdetőit sikerrel az igaz tant viinni. Legnagyobb örömeire voltak a számtalan zárandokok; most is megakarta köszönni a németalföldieknek hogy eljöttek hozzá, atyjukhoz és azért szólott hozzájuk. — Csaknem szóról-szóra ezeket mondotta a Szentatya. Megható volt, mikor a pápai szertartó távozásra szólította fel a zárandokokat és a Szentatya kitarva karjait kérte őket maradjanak még nála.

— **A brassói róm. kath főgymnázium nyílvános vizsgálatainak rendje** az 1898—99 tanév végével
Június hó 16-án d. e. 7 órától kezdődőleg I., II., III. oszt. hittan. (Rajzterem.) Június hó 16-án d. e. 7 órától kezdődőleg IV., V., VI., VII. oszt. hittan. (I. sz. tant.) Június hó 17-én, d. e. 7 órától kezdődőleg I. oszt. magyar, latin (I. sz. tanterem.) Június hó 17-én d. e. 7 órától kezdődőleg II. oszt. magyar, latin. (Rajzterem.) Június hó 17-én d. u. 2 órától kezdődőleg VI., VII. oszt. történet, bölcsezsét. (I. sz. tanterem.) Június hó 17-én d. u. 2 órától kezdődőleg III., IV. oszt. földrajz, számtan, mértan. (Rajzterem.) Június hó 19-én d. e. 7 órától kezdődőleg IV. oszt. magyar, latin (I. sz. tanterem.) Június hó 19-én d. e. 7 órától kezdődőleg III. oszt. magyar, történet. (Rajzterem.) Június hó 19-én d. u. 2 órától kezdődőleg V., VI., VII. oszt. latin, görög, magyar irod. olvasmány (I. sz. tanterem.) Június hó 19-én d. u. 2 órától kezdődőleg I. II. oszt. számtan, mértan. (Rajzterem.) Június hó 20-án d. e. 7 órától kezdődőleg II. oszt. földrajz. (I. sz. tanterem.) Június hó 20-án d. e. 7 órától kezdődőleg V. oszt. természetrajz, történet. (Rajzterem.) Június hó 20-án d. u. 2 órától kezdődőleg IV. VI. oszt. természetrajz. (I. sz. tanterem.) Június hó 21-én d. e. 7 órától kezdődőleg szóbeli magánvizsgálatok. Június hó 21-én d. u. 2 órától kezdődőleg IV. oszt. német, történet. (I. sz. tanterem.) Június hó 21-én d. u. 2 órától kezdődőleg V., VI., VII. osztály magyar, német. (Rajzterem.) Június hó 22-én d. e. 7 órától kezdődőleg I. oszt. földrajz (I. sz. tanterem.) Június 22-én d. e. 7 órától kezdődőleg III. oszt. latin, német. (Rajzterem.) Június hó 22-én d. u. 2 órától kezdődőleg V. VI. VII. oszt. mathesis, phisika, ábr. mértan. (I. sz. tanterem.) Június hó 23-án d. e. 8 órától kezdődőleg tornavizsga. Június 23-án d. u. szent gyónás. Június hó 24-én d. e. szent áldozás és Püspök urunk ő méltósága tiszteletére iskolai ünnepély. Június hó 26- és 27-én szóbeli érettségi vizsgálat. Június hó 28-án d. u. 4 órakor évről isko-

lai ünnepély. Junius hó 29-én d. e. $\frac{1}{2}$ 8 órákor „Te Deum,“ melynek végével az „Értesítők“ és „Bizonyítványok“ kiosztatnak. A vizsgálatokra és ugy a 24-én tartandó, mint évzáró ünnepélyre a t. c. szülők és az intézet barátait tisztelettel meghívja Brassó, 1899. Junius hó 2-án az igazgatóság.

— **A marosvásárhelyi róm. kath. főgymnasium vizsgálatainak rendje** az 1898/99. iskolai év végén: Junius 12-én Vallástan d. e. 7— $\frac{1}{2}$ 9. VII., — $\frac{1}{2}$ 9— $\frac{1}{2}$ 10 VI., — $\frac{1}{2}$ 10—11. V., — 11—1. II. oszt. Junius 13-án Vallástan d. e. 7— $\frac{1}{2}$ 9. IV., — $\frac{1}{2}$ 9—10. III., — 10—12. I. o. Jun. 14-én 7—12. VII. oszt. magy., német, latin ny. és irod. 7—12. II. o. magy., latin, földrajz. Jun. 15-én 7—12. VI. oszt. magy., német, latin. 7—12. III. o. magyar, történet. Jun. 16-án 7—12. V. o. magyar, német, latin. 7—12. I. o. magy., latin, földrajz. Jun. 17-én 7—12. IV. o. magy., latin. 7—10. VII. o. görög, görögptl. irod., tört. 10—12. VI. o. görög, görögptl. irod. tört. Jun. 19-én 7—10. V. o. görög ny., görög ptl. irod., törté. 7—10. III. o. német, latin. Jun. 19-én 10—12. VII. o. bölcselet. 10—12. IV. o. német, történet. Jun. 20-án 7—12. I. o. számtan, rajz. geometria. 7—12. IV. o. rajz. geometria, számtan. Jun. 21-én 7— $\frac{1}{2}$ 10. VII. o. természettan. 7—12. III. o. fizik. földrajz. számtan. Jun. 21-én $\frac{1}{2}$ 10—12. IV. o. természettr. Jun. 22-én. 7—11. VI. o. mathe., természetrajz. 7—12. II. o. rajz. geometr., számtan. Jun. 23-án 7—12. V. o. mathe., természetrajz. 7—10. III. o. rajzoló geometria. 10—12. VII. o. Mathe. sis. Jun. 24-én szóbeli érettségi vizsgálat. Jun. 18-án d. u. 4—6. I—VII. o. torna. Jun. 21-én délután 4—6. I. II. o. énektan. Jun. 26-án délelött magánvizsgások írásbelje, d. u. szóbeli vizsgálata. Jun. 29-én ünnepélyes hálaadó isteni tisztelet. A tanév bezárása. Maros-Vásárhelyt, 1899. május 10. *Karácson Márton*, főgymn. igazgató.

— **Az E. K. E. fürdője.** Az erdélyi kárpát-egyesület bivatásának megfelelőleg, Erdélyben, a legszebb helyen fürdőt létesített. Radua-Borberek (Beszterce-Naszódmege) ez a fürdő, mely fenyvesek között, gyönyörű erdős környezetben, 700 m. magasan fekszik. A völgy, a hol a fürdő van, öserdők örökzöldjétől csodás szépségű. Az itt felbuzgó Széchenyi-víz orvosi tapasztalat szerint a sápadtság, vérszegénység, gyengeség és vérszegénységen alapuló idegbetegségek esetibe, női betegségeiben, ugyszintén hosszán tartó betegségek után mutatkozott rendkívül jó hatásának. Gyógyító tényezők még: a meleg és hideg fürdő s a kitűnő levegő. Vérszegénységnél páratlan hatású. Kolozsvártól Beszterceig vasuton, Besztercétől kocsin lehet ide jutni. (Felkérésre kocsiról Besztercén Jungsz József E. K. E. ügyvivő gondoskodik.) Szobák ára mérsékelt. Az E. K. E. vendéglőjében kaphatók kényelmes berendezésű szobák. A magas fekvés, a pompás hegyi utak, a fenyvesek kigözölgesétől fűszeres, triss tiszta levegő, a kitűnő víz, az érdekes kiránduló helyek: elsőrangú klimatikus gyógyítóhelyé tették a fürdőt. Fürdőidőszak jun. 15-től szept. 15-ig. A fürdőre nézve felvilágosításokkal szolgál az erdélyi kárpát-egyesület ügyvivőse (Hunyady Imre dr. főszolgabíró.) Ó-Radnán. Kolozsvárt, 1899. aj. 31. Az elnökség.

— **A gyulafehérvári róm. kath. főelemi iskolában** az 1898/9-ik tanévet záró nyilvános vizsgálatok a következő sorrendben tartatnak meg. Junius: 19-én d. e. 8—12 óráig a IV. oszt. minden tantárgyból. 20-án d. e. 8—12 óráig a III. oszt. minden tantárgyból. 21-én d. e. 8—12 óráig a II. oszt. minden tantárgyból. 22-én d. e. 8—12 óráig az I. oszt. minden tantárgyból. 22. é. d. u. 4—6 óráig az összes osztályok vizsgája az énekből és tornából. 25-én d. e. 7 órákor hálaadó isteni tisztelet a székesegyházban, melynek végeztével évzáró ünnepély, érdemsorozat felolvasása, jutalom és bizonyítványok kiosztása. Ugy a vizsgálatokra, mint a záróünnepélyre a tisztelt szülők és érdeklődő közönség tisztelettel meghívatik. A jövő tanév 1899. év szeptember hó 1-ső napján kezdődik, ugyanakkor tartatnak meg a felvételi és javító vizsgálatok is. Gyulafehérvárt, 1899. Junius 1. az igazgatóság.

P á l y á z a t o k.

— **A kászon-újfalvi róm. kath. elemi népiskolánál** ürességben levő segéd-kántortanítói állásra pályázat hirdetik. 1.) Járandóságai: a) 50 kalongya ösz; — 50 kalongya 26 kévés tavaszkepe, b) oszpora 28 frt., c) stóla 40 frt., d) 30 terű elegyesfa = 24 frt, e) a szentmise alapokból 2 frt 30 kr., f) az iskola pénztárából évi 50 frt., g) kiutalt és a szolgálat megkezdésétől élvezetű 144 frt évi állam segély. h) újlakás két szoba, egy konyha, egy kamra és egy pince, új nagy esűr a kántorral közös, külön istálló, udvar és veteményes kerttel. 2.) Kötelességei: a) az I.—II. vegyes osztály vezetése, b) a kántori teendőkben segédkezés. Harangozó sekrestyés külön van. Okleveles pályázni szándékozó egyének kellően felszerelt kérésüket július hó 15-ig alulírott-hoz beküldeni szíveskedjenek. A személyesen megjelenők előnyben részesülnek.

Kászon-Ujtalu, 1899. Junius hó 6-án.

Veress István,
isk. széki elnök-plet.

Péterfi Lajos
k. bíró.

— **A győ-újfalvi (marostizei) ujonnan épült róm. kath. népiskolánál** szervezett tanítói állásra pályázat hirdetik. Jövedelem: államsegély 330 frt, — az iskolai magtár jövedelméből 40 frt, 6 hosszú öl lány tűzifa. — Az iskolaépületben 2 szoba, konyha és kamarával ellátott csinos lakás, kertilletmény és szükséges gazdasági melléképületek. — Kötelesség: a kijelölendő iskolás fiú és leány gyermekek önálló tanítása.

Csak okleveles tanítók pályázhatnak s e célból az illetők felhivatnak, hogy kellően felszerelt folyamodvényaikat f. évi július 1-ig az iskolaszék elnökségéhez adják vagy küldjék be. Az állomás ézevi október hó 1-ső napján elfogalándó.

Győ-Ujtaluban 1899 Junius 2-án. *Molnár János,*
plet. isk. széki elnök.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. Irodalmi Társulat. Felelős szerkesztő: **Körödy Péter dr.**
Szerkesztőtársak: **Bálinth György, Péter János dr., Wagner Sándor, Zlamál Ágost.**

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lyc. könyvnyomdában Gyulafehérvárt.